

Tri vile.

Veseloigra v 2 dejanjih.

Po W. Friedrich-u

poslovenil

Jovan Kalán.

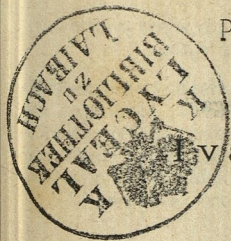
Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Národna tiskarna“.

1876. ✓

O s o b e.

Chambéri, zasebnik.

Antoinetta, njegova soproga.

Lavra, mlada udova.

Lépinet, njen ženin.

Julija, Lavrina cousina.

Leon, slikar.

Roger, advokat.

Gospa Bontemps-ova, hiševavka.

Godi se v Parizu.

Prvo dejanje.

(Ouvertura traja do drugega prizora, in preide o vzdiganji zastora v lehni adagio.)

Prizorišče: Atelier slikarjev. Na desnej v ozadji alkov se zagrinjali. Srednja vrata. Spredej na desnej slikarsko stojalo, miza s pisalnimi potrebščinami, skrinjica za pištole in užigalni klinčki. Na levej kamin, veliko zaslonilo (Setzschirm), mala mizica, in v prvi kulisi skrivna vratica zakrita z neko podobo.

Prvi prizor.

Antoinetta. Lavra. Julija.

(Antoinetta ima svetlo-modro, Lavra pak rožnobjno obleko.)

(O vzdiganji zagrinjala se vidi Julija, ki posluša pri srednjih vratih. — Lavra pripravlja zaslonilo tako, da zakriva vso levo stran, mizico in skrivna vratica. Antoinetta obeša plašč čez stojalo.)

Vse tri (jako tiho, s prstom na ustih, ter si namigujejo). Št!

Lavra (tiho). Ali prihaja?

Julija (baš tako). Da!

Antoinetta (tudi tako). Urno proč!

(Vse hite zad za zaslonilo. Julija se verne še enkrat in položi na mizo cvetlični šopek, ki ga je imela v roci. Antoinetta jej namigne. Vse tri izginejo za zaslonilom. Godba neha svirati.)

Drugi prizor.

Leon. Gospa Bontemps-ova. Potem Roger.

Leon (nastopi). Uže dobro, gospa Bontemps. Uže dobro! (Na stran.) Nesramnež, da mi niti odzdravil nij na moj pozdrav. (Bontemps-ovej.) Prinesite mi zajutrek, ljuba gospa Bontemps-ova! Jako gladen sem.

Bontemps-ova. Kako, mladi gospod? Mar še niste zajutrekovali, tako pozno?

Leon. Brrr! Kako me mrazi! Ali nij nihče vprašal po meni?

Bontemps-ova. Ni živa duša ne!

Leon. Se ve da! Kedo bi pa tudi vprašal po meni? Ubogi, zapuščeni umeteljnik, v šestem nadstropji.

Roger (mej vrati). Gradus ad Parnassum! Triindevedeset stopnic, pošteno sem štel.

Bontemps-ova. Ne bom vaju motila. (Odide.)

Leon (grede mu naproti). Roger!

Roger. Bon jour, Rafaelj, ali marveč Angelo, zaradi bližine nebesa. (Ogledujoč se okolo.) Aha, to je tedaj tvoj atelier?

Leon. Atelier, (kaže alkov) spalnica, jedilnica, (kaže zaslonilo) toaletna soba.

Roger. S kratka, koncentriran grad, in eden ključ odpre vse; to je prilično. (Mraz ga spreleta.) Jako prilično, ali predrto mrzlo. Ubogi Rafaelj, vidi se, da se umetnost ne meni za drva. Pa imej kedo zmožnosti! Kajti zmožnost imaš ti, pa jaz tudi! Ti v olji, jaz v črnilu! Da, kaj pomaga to? Če ogledujem pustega, bogatega Lepineta, kojega sem baš srečal —

Leon. Jaz tudi — ta gizdalin mi niti odzdravil nij!

Roger. To je grdo! Šolski tovariš! Kojemu smo vsaki dan izbirali slovnične napake iz filozofičnih sestavkov — naposled pa skoro nij ostalo nič filozofije! — Veš li pač, da se bo kmalu oženil? Danes se je vrnil s potovanja — jutrajnem bo ženitnina, — pa lopov naji niti povabil nij!

Leon. O, on je srečen — se ve da! Denarja dovolj, razuma pa malo, — a jaz —

Roger. Ti, moj čestiti, danes si pa melanholičen, tedaj nič menje, ko kratkočasen! — Imaš li poročila o svojej pravdi?

Leon. Niti najmanjšega! Saj veš, da leži v Orleansu in čaka rešenja.

Roger (razvnet). O, kaka prekrasna stvar za mladega odvetnika! Sin, ki se bori za spomin svojega očeta! Saprament! Ko bi bil mogel jaz za-te plaidirati! — Jaz bi bil —

Leon (smehljaje se) — morebiti izgubil —

Roger (odkritosrčno). Pač lahko mogoče! — Apropo, tvoja zadnja podoba, — kje jo imaš?

Leon. Baš sem jo poslal v razstavo.

Roger. Aha! Sedaj se začenja najina bodočnost — rožnata — nebomodra! — Zelena ko nadeja!

Leon. Nadeja? O nikakor ne! Nikakor ne! Za-me bodočnost nema bleska!

Roger. Št! Ti Tomaž! — V dvaindvajsetem letu pa uže dvomiš o vsem! In celo obupati? Ker mlademu gospodu ne lete zlati fazani naproti in mu ne raste lovorika na glavi? Pa mene poglej! Ali jaz godrnjam? In vendar nemam več, nego ti, — pač! — Jaz imam dolgove! He? Ali si me videl kaj tarnati in obupavati, ker nemam družih

pravd, nego svoje vlastne, ko me upniki pritisakajo? Sem li žalosten, ker so me izsičali in žvižgali mojej veseloigri? Ali ker so trgali moje članke v časnikih? — Če jih namreč čitajo! — Veselost, ta je glavna stvar!

Leon. Ah! Roger! Ti ne veš, kaj se pravi, vzgojenemu biti v preobilici vsega — sedaj pa samotnemu in zapuščenemu, v borney podstrešnej sobi nahajati se — rop siromaštva in brezupnosti!

Roger. Pač! — Pač! Tudi jaz sem to izkusil — tako od časa do časa! Ali potem, glej, — potem se vležem po vsej svojej dolgosti na posteljo, — zapalim si smodko, in potem še eno, — itd. — Potem pa zatisnem oka in zidam zlate gradove v oblakih — katere opravljam z jedilnimi sobanami, konjskimi hlevi in kolarnami in z vabljimi budoari — in ko se na to vzbudim, ondaj pa gledam, da se precej poberem — tedaj tečem k enemu svojih prijateljev — ko danes! — Vprašam ga — ali si uže zajutrekoval? — Ko danes! — (Odmor.) Si li uže zajutrekoval?

Leon (na stran). Sedaj pak se obrača baš na pravega!

Roger. Pozno je uže — saj bi bilo mogoče, da —

Leon. Zares — reči ti moram — da sem —

Tretji prizor.

Leon. Bontemps-ova. Roger.

Bontemps-ova (nese diljo, na njej steklenico vode in mali kruh). Ne zamerite, gospod Leon, zajutrek se je malo zakasnol.

Roger. Zajutrek! Aha! mar nijsem vedel?

Leon (v zadregi). To se komaj sme zajutrek imenovati.

Roger. A ba! Kjer se eden do sitega naje, tamo se bo i še drugi. (Vidi steklenko.) O, hm, hm! To tedaj —

Rontemps-ova. To je gospod Leonov navadni zajutrek.

Roger (na stran). Navaden? Nenavadno navaden!

Leon. Uže dobro, gospa Bontemps-ova. Le postavite tja na mizo — (kaže zaslonilo) h kaminu.

Roger (smehljaje se). No, prevroče ti baš ne bode.

Bontemps-ova. Precej, gospod Leon! (Postavi najpreje na pisalno mizo, a potem gre k zaslonilu, da ga odmakne.)

Leon. Saj pač vidiš, ljubi Roger —

Roger. Zares, danes nijsem posebno gladen, ne bom te oropal — (potegne ga na stran). Povej mi, ali ne dajo tu okolo nič na kredit?

Leon. Na kredit? Bog me hrani!

Roger. Aböten predsodek; brez kredita jaz niti živeti ne bi mogel! (Bontemps-ova odgrne zaslonilo i ugleda mizico obloženo sè steklenko vina, jedno pašteto in posodo sè sadjem.)

Bontemps-ova. Ah, moj bog!

Roger (se obrne). A ba!

Leon. Kaj vidim!

Roger. Kaj vidiš? — No, to je pač očitno dovolj. Ali ti nijsem precej povedal, kjer se jeden nasiti, bota se nasitila tudi dva? Ti prekanjenec!

Leon. Zagotovljam te.

Bontemps-ova. Gotovo so ta gospod —

Leon (ugleda šopek na drugej strani). Za boga! Moje nebo!

Roger. Tvoje nebo? Uže kakov meteor?

Leon (živo). Gospa Bontemps-ova! Gospa Bontemps-ova! Kedo je bil tukaj za moje ne navzočnosti?

Bontemps-ova. Tukaj? Nobena duša! Saj nosite, gospod, ključ zmirom v žepu!

Leon. Nekdo je bil tukaj, ne tajite mi! — Zajutrek — od kodi je prišel? — Ste ga li vi morda —

Bontemps-ova. Jaz! No, tega ne tajim! Prav ko včeraj, ko ste menili, gospod, da sem vam sè zlatom napolnola denarnico! To je uprav moralično nemogoče. (Mej tem razgovorom postavi zaslonilo tako, da nareja zadnjo steno.)

Leon. Pa te cvetice tudi.

Roger. A ba! To sadje tu-le mi je ljubše!

Bontemps-ova. Dovolite mi, gospod Leon, to se ne godi vse po naravnem potu.

Roger (privzdigne krov paštetin). Pač, pač, to je zares prav po pravici.

Bontemps-ova. Povedala vam bom vse kar naravnost.

Roger (preiskuje). Gosja jetra!

Bontemps-ova. Vaš hišni gospodar — saj veste —

Leon. Žalibog vem, da bom moral izseliti se, ker sem mu dolžan za tri četrтинke leta.

Roger. Kako skromen! Jaz sem dolžan za šest četrтink, pa bom baš zato ostal!

Bontemps-ova. Nikakor ne, tu je njegova pobotnica in za eno leto v naprej plačana pogodba.

Leon. Ali sanjam?

Roger. Plentaj! Preselil se bom k tebi!

Bontemps-ova (hoče iti).

Leon (jo zadržuje). Morebiti so pa sosedje —

Bontemps-ova. Ali saj nemate nobenega sosedu razun mene!

Roger. Vse spoštovanje!

Bontemps-ova (Rogerju). Da, gospod, jaz sem spoštljiva ženska.

Roger (vzdigne steklenko k višku). La Rose od leta 1760! Spoštovanje starosti!

Bontemps-ova (ga ljuto pogleda — i odide).

Četrty prizor.

Leon. Roger.

Roger (se usede k mizi). No, bo li kmalu? Ali mi bode čast?

Leon. Jaz ne vem — moj razum je onkraj gora.

Roger. Moj je pri Kavkazu.

Leon (smehljaje se). To je gola čarovnija! Vartuj se!

Roger (izotluje pašteto). Ah, kaj! Jaz sem srčen. (Pokuša.) Čaralice imajo izbornu kuhinjo.

Ko bi bila le blaženi Favst in neblaženi Macbeth na tako naletela.

Leon. O, tu tiči neka skrivnost, kojej ne morem priti do korena! Le misli si — kakih štirinajst dni je tega — ko se mi je kazalo vse še v motnejem blesku, nega kedaj preje! — Polomil sem svoje čopiče, del sem na stran podobo, ker se mi je zdela grda — ter sem bežal proč, kakor blazen. — Ko sem črez več ur vrnol se domov, našel sem podobo zopet na stojalu — in na mizici pred njo, ko danes — ležal je šopek in zraven listič z edino besedico: „Srčnost!“

Roger. Čudno! (Pije.) Na zdravje! Le pogum!

Leon. Na kaminu sem našel svojo denarnico — ki sem jo prazno tja položil —

Roger. Ko truplo brez duše —

Leon. Duša se je zopet vrnola va-njo — (Gre h kaminu in mu pokaže mošnjo). Le glej!

Roger. A! Zlato!

Leon (sede k njemu). To si pač lahko mišliš, da se ga nijsem dotaknol!

Roger. Plemeniti mladenič! Prav, kakor bi bil jaz ravnal na tvojem mestu! — Posodi mi ga, Leon! — Vrnol ti ga bom po prvej dobljenej pravdi — ali po prvej veseloigri, ki ne bode pro-

padla — ali po prvem žurnalističnem članku, kojega mi bodo nagradili!

Leon (premišljuje). O, to mi je vse nejasno —

Roger. Ko tiščoč i jedna noč! Ta pašteta — in vse ravnanje sploh — je prav delikatno! — Tega se udeležuje kako žensko bitje.

Leon (skoči živahno po konci). Žensko bitje?

Roger. Brezdvojbeno! — In izboren kuhar zraven! — To je naj bistveneje.

Leon (zamišljen). Blaga stvar — ki se je mene usmilila — ki me ubogo siroto hrani in — mikavna deklica morebiti — o! o tej misli mi bije srce! Jaz ljubim — a ne vem koga! Ali ljubim —

Roger. Prav tako — ves spol! — Ondaj bo gotovo prava tudi vmes! Če nij morda kaka vila —

Leon. Da, vila, ki se je ponižala do mene — ki me obsiplje sè svojimi dobrotami.

Roger (si natoči ostanek). Steklenice bi si pač lahko več napravile!

Leon. A kako prihaja sem?

Roger. Abotno vprašanje, če je kaka vila! Skozi dimnik. Dim je tako ne bode v oči. (Vstane.) Ali nemaš prav nikake slutnje, nikakega spomina?

Leon (se usede k drugej mizi.) Nikake — vendar pač! Enkrat uže se mi je prikazala, ko sem

bolan — zapuščen od vsega sveta ležal v postelji. Vročina me je kuhala, zavest me je zapuščala, bilo mi je, kakor da moram umreti. Osem dni sem ležal tako, brez zavesti, in ko sem zopet zavedel se, dejali so mi, da je neka dama v pajčolan zavita skrbela zame in mi je stregla. Nihče je nij poznal, nihče mi je nij vedel imenovati — in nikedar več se nij vernola.

Roger. V pajčolan zavita? Hm, hm! Souditi je, da ne brez uzroka. Ali pa se ti nij sicer nič nenavadnega primerilo?

Leon. Nič, niti najmanjša stvar. — Se ve da sem zadnjič v St. Cloud-u plesal z neko krasno damo, katera se je na videz živo zanimala za-me — toda ne, ne, to nij mogoče!

Roger. Da, kaj je tu stvoriti? Če se vila neče odkriti, moramo uživati v temi njene dari. (Smehlja se.) Povej mi, Leon, kaj ko bi ti enkrat tudi malo drv prinesla v kamin?

Peti prizor.

Gospa Bontemps-ova. Prejšnja. Potem Chamberi.

Bontemps-ova. Gospod Leon, zvonaj je nekedo —

Roger. Neka vila? Blago bitje?

Bontemps-ova (nevoljna). Gospod Leon ne sprejema razun mene nobene ženske.

Roger. Vse spoštovanje!

Bontemps-ova. Ponosen, grd gospod.

Chamberi (vstopivši). Gospod Leon?

Leon (grede proti njemu). Gospod, na službo sem vam, ali smem prositi vašega imena —

Chamberi. Moje ime je nepotrebno pri tej stvari.

Roger (poluglasno). Gospod je morebiti vzorec.

Chamberi (sede na česno). He?

Leon (mu namigne). Ali Roger —

Roger (smehljaje se, tiho). Mythologična studija, Pan, ali faunus!

Chamberi (sede). Tedaj gospod Leon!

Roger (Leonu). Ko bi hotel gospodu ponuditi stol.

Chamberi. Jako uljudno. Pa za sedaj nije potrebno.

Bontemps-ova (Rogerju). Kaj ne, da je grd?

Roger (tiho). V primeri z nama, gotovo!

Bontemps-ova (žugaje). Oj, porednež!
(Odide.)

Chamberi (Leonu). Vi me ne poznate, gospod? No! nij čuda, saj me niste še nikedar videli.

Roger (poluglasno). A takov pogled se ne pozabi več.

Chamberi. Jaz vas poznam. — Mnogo so mi govorili o vas.

Leon. In kedo, če smem vprašati.

Chamberi. Kedó? Utegnoli bi se ponašati s tem. Neka lepa, mlada dama, ki pozna vaša dela in se zanima za vas.

Roger. Neka mlada krasotica! (Tiho Leonu.) Naša vila.

Leon (tudi tako). Ali prosim te —

Roger (tiho). In to je njen služni škrtelj.

Leon (se zavè). Neka dama? Ali ne razumem —

Chamberi. To tudi nij potrebno! — Dejala mi je, da ste mladi — to vidim — in revni vrhu tega —

Roger. To se tudi vidi —

Chamberi. Pravila mi je o vašej sliki, namenjenej za v razstavo — zdi se jej prav vrla.

Leon. Zdi se jej (na stran, Rogerju). Še je nij videl nihče.

Roger. Nevidljivi vidijo vse. (Glasno Chamberi-ju.) Ta dama stanuje tu blizu, številka — —

Chamberi. Prav blizo, pet pičlih milj od todí.

Roger (Leonu). To se ne ujema; premda je bila tako hitronoga, prišla bi dve milj predalječ.

Leon. Ali pusti naju vendar!

Roger (ogleduje podobe).

Chamberi. Vi ste slikar, a jaz sem pokrovitelj umetnosti. Imam krasno hišo, vso starinsko; srednjeveška zvonaj in znotraj.

Roger (na stran). Ko njen lastnik.

Chamberi. Škoda, ker dama nij preje govorila o vas. Marsikaj bi mi bili mogli oskrbeti.

Roger (na stran). Oskrbeti? To je bankier!

Chamberi. Morda nekov strop v jedilnej sobani.

Roger. Al fresco.

Chamberi. Tako pa je uže vse izgotovljeno. Samo svojo podobo še želim.

Roger. Za strop?

Leon. Obžalujem neskončno, gospod, ali jaz slikam le krajine.

Chamberi. Ah? Krajine? Drevesca, hišice, potočiče?

Roger. In krotke živalice.

Chamberi. Zato sem tudi jaz — kupil bom nekaj tacega od vas. Apropo, še nekaj. Neko pravdo imate v Orleansu.

Leon. Gospod — vi veste?

Chamberi. Pravdo, katero bode te izgubili.

Roger. Ali pa dobil!

Chamberi. Izgubili, pravim! Poznam vašega nasprotnika.

Roger. Stari skopuh!

Chamberi (burno). Gospod! Mož v svojih najboljših letih.

Leon. Prosim te, Roger, molči! (Chamberi-ju.) Gospod, polastili so se male zapuščine mojega očeta, izgovarjaje se, da je segal v blagajnico svojega zavetnika, gospoda Chamberi-ja.

Roger. Nekov kukaven kovarnik.

Chamberi. Ali, gospod! (Leonu.) Gospod Chamberi je zapustil brata.

Roger. Ki tudi nij nič prida.

Chamberi. Saprament! Gospod!

Leon. Roger! Brat ranjcega gospoda Chamberija se poteguje za pravico, katero brezdvajbeno smatra utemeljeno. Akoravno gre za posest mojega premoženja, vendar bi to rad žrtvoval; a velja pa ob enem tudi čast mojega očeta in zato se bom poganjal do zadnjega diha.

Chamberi (ginjen). To je vrlo, mladi gospod, prav vrlo! (Na stran.) Moja soproga je govorila resnico! (Glasno.) No, no, morda se bode dobilo sredstvo, da se bo uredilo vse to. Gospod Chamberi menda ne bi branil se, posredovati.

Leon. Posredovati? Nikedar ne!

Roger (tiho Leonu). Ta je nekov advokat!
Chamberi. Lehko bi se sporazumeli —
Leon. Nikoli!

Roger. Vse ali nič! Biti ali ne biti! Sporazumljevanje je grob ljubezni!

Chamberi. Jaz bi pač menil, da tak korak od strani gospoda Chamberija, spoštovanega moža, kojega bodo menda kmalu izvolili za poslanca —

Roger. Kedor mora izbirati, ta je na škodi!

Leon. To je moj trden sklep, gospod! Nikakoršinega pogajanja.

Chamberi. Uničili bodete samega sebe —

Leon. Naj bo!

Roger. Midva sva tega vajena!

Chamberi (na stran). Njegov tovariš mi prav nič ne dopada. (Glasno.) Tedaj, gospod —

Leon. Pri tem ostane!

Chamberi. Tedaj, imejte se dobro! Sicer pak se smete zanašati na moje pokroviteljstvo. — Ko bom potreboval kako podobo — kakovo krajino —

Roger. S krotko živalico?

Chamberi (ga ljuto pogleda in naglo odide).

Šesti prizor.

Prejšnja. Pozneje Bontemps-ova.

Leon. Zares, vse to mi je uganjka.

Roger. Nikakor ne; ta je poslanec tvojega nasprotnika.

Leon. Ali ona dama, ki se zanima za-me.

Roger. Ba! To je le izgovor!

Bontemps-ova (naglo). Gospod Leon, nosilci prinašajo vašo podobo nazaj.

Leon. Kako?

Bontemps-ova. Doli stoje ž njo — pravijo, da je nijso hoteli vzeti.

Leon. Nij mogoče, tedaj pa moram precej —

Roger. Jaz grem s teboj.

Bontemps-ova (kaže na stojalo). Gospod, pozabili ste plašč. (Odide.)

Roger. Jaz nijsem egiptovski Jožef. Tvoj je, Leon.

Leon. Jaz nemam plašča —

Roger. Ali — ali — to je zopet novo čarodelstvo.

Leon. Nerazumljivo! Nerazumljivo!

Roger. Veš li kaj, Leon, pustil bom svojo karto tukaj, človek nikedar ne more vedeti (dene jo na mizo) Roger, odvetnik, pisatelj in žurnalist;

vsaki dan od poludneva pa do polunoči v Café des milles Colonnes. (Prime ga pod pazduho.) Idi, moj mladič!

(Oba odideta. — Premor.)

Sedmi prizor.

Antoinetta. Lavra. Julija.

(Skrivna vratica se polagano odpro. Julija pogleda ven, posluša in se splazi potem tihoma k vhodnim vratom. — Lavra se bliža mizi na levej. — Antoinetta ostane mej vrati.)

Julija (poslušaje). Vse je tiho.

Lavra. Gotovo?

Antoinetta. Ali bodita previdni, ko bi se zopet vrnola.

Lavra. Nikakor ne.

(Antoinetta zapre vrata.)

Julija (se obrne k mizi). Kako mi bije sere!

Ah! mojih cvetic nij vzal sè seboj.

Antoinetta. A videl jih je gotovo; ubogi mladenič — kako se mi smili.

Lavra (se ozre na pogerneno mizo). Zajutrek je menda vzal sè seboj.

Julija. Ah! Kako mu je pač teknolo.

Antoinetta. Po ostankih soditi, izborno!

Julija (odpre zabojček s pištolami — z glasnim vzklicem). Ah!

Antoinetta (prestrašena). Za boga!

Lavra (teče k skrivnim vratom). Za božjo voljo!

Julija. Ah ne! Bodita mirni! — (Vzdahne.) Pištole ima tu v skrinjici.

Lavra. Kako si me ostrašila.

Antoinetta. Kri se mi je ustavila v žilah!

Julija. Da, ali, premislita vendar — mladi mož, ki je tako žalosten, tako nesrečen — brez sorodnikov — brez prijatelja. To se nikedar ne more vedeti — in vrhu tega — meni je prirojen strah pred takim strelnim orožjem!

Antoinetta. Boriti se moramo ž njim z drugim orožjem.

Lavra. Vdahnoti mu boljše misli.

Julija. Oh da! — Pomisli naj, da so še bitja na svetu, ki imajo sočutje ž njim. (Gre k mizi in napiše listič, kojega dene v zabojček vrhu pištol.)

Antoinetta. Naše prijateljstvo, naše dari, naše nevidno pokroviteljstvo naj ga izpodbujajo —

Julija. Ah, to mu je prav potrebno. Čuti se gotovo tako zapuščenega — tako osamljenega!

Lavra. O, gotovo se pogosto spominja na nas —

Julija. Ali saj nas niti ne pozna.

Lavra. Le potrpi — jutri bode seznanil se z nami — zato je uže poskrbljeno —

Antoinetta. Samo da ne bo kakove nepremišljenosti — če nas izpozna kot svoje zaščitnice, vse bo izgubljeno — kajti ponosen je in nežnjega čutja — ter nas še jako potrebuje! Ko bi le mogle kako drugo opravilo izmisliti si zanj, — bojim se, da ga bo slikarija pripravila na nič —

Julija. Ah, saj so tako lepe njegove podobne —

Antoinetta. Zadnja res da nij slaba, ali dobra služba bi bila vendar boljša —

Lavra. Takova, kjer bi se mogel sè svojimi prirojenimi darovi posebno odlikovati — kot diplomat morebiti —

Julija. Ne, ne! Umetnik naj ostane! — Ko bi dobil svojo pravdo —

Antoinetta. To bodem odsle jaz zastopala!

Julija. Vlada bi mu morala dajati naročila.

Lavra. To skrb bom jaz prevzela.

Antoinetta. In oženiti se mora, — kako lepo, mlado, ljubeznjivo —

Julija (naglo). Ah da! To pred vsem drugim!

Antoinetta. Uže velja!

Lavra in Julije. Velja!

(Podajo si roke; čuje se ropotanje ključa v ključavnici.)

Vse tri (tiho). Ah, moj bog! (Teko k vraticam.)

Antoinetta. Za boga!

Lavra. Zaprla so se!

Julija. Izgubljene smo!

(Lavra in Antoinetta se skriveta v alkovu; Julija beži za zaslonilo.)

Osmi prizor.

Prejšnji Lepinet. Bontemps-ova. Roger.

Roger. Lepa hvala, gospa Bontemps-ova! Leona torej še nij bilo nazaj?

Bontemps-ova. Ne še, mladi gospod! (Na stran.) No, ta krat sem stražila pred vrati, ko Švicarka! (Ozira se okolo.)

Roger (kliče ven). Pridi vendar, Lepinet — jaz ti bom delal tovarišijo —

Lepinet. Tem bolje — počakati ga moram — prositi ga moram pojasnila.

Roger. Nij mogoče!

Bontemps-ova (spravlja mej tem zajutrek z mize).

Lepinet. Tukaj torej stanuje? — Šembrano visoko.

Roger. Da — ģenij se popenja vedno proti nebesu! — Ti ne moreš tega, prijatelj — ti si bogat — iščeš si sreče v nižavi, tvoja nevesta biva v prvem nadstropji?

Lepinet. Da, tu v sosednej ulici, saj veš, ona velika hiša na hribčku — prijatelj! Brdka ženica — udova — nečakinja ministra notranjih zadev, popolno oskrbljena. — (Ogleda se okolo.) Kakovo pohištvo je tu! Stojalo in pisalnik! (Gre k alkovu.) Pa samo ta edina soba!

Roger (trka na zaslonilo). S tem-le si lahko naredi dve. Gospa Bontemps-ova, ko bi prižgali svetilnike? Tema nastaja —

Bontemps-ova (kaže na mizo). Tam leže užigalni klinčki, gospod!

Roger (gre k mizi). Le glej, tu je še nekov del pohištja! (Prižge luč.) Kaj meniš, Lepinet, ko bi si prižgala vsaki jedno smodko? — Gospa Bontemps-ova, kde so Leonove smodke?

Bontemps-ova (srdita). Smodke? Tukaj nij nikakoršinih smodk! Gospod Leon ne kadi! —

Roger. Oj, kako deviški —

Bontemps-ova (grede proti njemu). Vzgle-
dujta se nad njim! — (Odide.)

Roger (tiple po žepih). Glej no! Še jih imam
nekaj. (Da mu smodko.) Na, Lepinet!

Lepinet. Ali meju nama, — čuješ, meju
nama naj ostane! — Kajti ko bi izvedela moja
nevesta! Ona črti tabakov dim — in bi bila v
stanu prouzročiti, da se razkadi vsa ženitev!

Deveti prizor.

Prejšnja. Leon.

Leon (pride razburjen). Jaz sem rojen za ne-
srečo, igrača sem trpkejši osodi. (Vrže klobuk na stol.)
O, zapodil bi si kroglo skozi glavo!

Roger. Kaj imaš? Kaj se ti je primerilo?

Leon. Kaj imam? Nič nemam. Kaj neki da
bi imel, odsle in na veke! Svojo podobo.

Roger. No?

Leon. Zavrñoli so mi jo, ker je danes zjutraj
minol čas za prevzemanje.

Lepinet. Ah! Prečrtali so mu račun?

Leon (ga zapazi). A! gospod Lepinet, vi
tukaj?

Roger. Duhovi se prikazujejo o mraku.

Lepinet (odvažno). Prišel sem zahtevati pojasnila od tebe.

Leon. Baš o pravem času. Saj sem že tako življenja sit. Če mi hočeš odvzeti butaro, tedaj pridi!

Roger. Dvoboj? Abotnosti.

Lepinet (ugibičen). Dvoboj? Aj, bog me hrani! Le neko majheno prijateljsko pojasnilo.

Roger. Aha! (Na stran.) Taki ljudje mislijo samo na beg.

(Antoinetta in Lavra se pokažeta včasih, a se precej umaknota, ko se začno gospodje gibati.)

Leon. Tedaj k stvari!

Lepinet. Stvar je ta, da sem te srečal danes zjutraj tu v sosednej ulici, kjer biva moja nevesta; glava mi je bila polna —

Roger. Je-li mogoče?

Lepinet. Zdi se mi, da te nisem pozdravil.

Leon. To je vse enako.

Lepinet. Ne, nij vse enako, kajti izrazil si se proti nekemu na nek — — neprilichen način o tem!

Leon. Roger je klepetač.

Roger. Jaz? Saj nisem zinol niti besedice.

Lepinet. Ne, nij mi on povedal. In potem si tudi na nekov neprilichen način repenčil se, da te nisem povabil na ženitnino.

Leon. Ne jaz, nego Roger. (Roger-ju.) Ali za vraga!

Roger. Bila sva čisto sama. (Lepinetu.) Ali nama ne moreš prilično povedati, od kodi si vse to —

Lepinet. Od neke dame.

Leon. Neka dama?

Roger. Najina vila!

Lepinet. Ne! Stara teta moje neveste nije nikakova vila! Au contraire.

Leon. Stara —

Roger. — Teta?

Lepinet. Očitala mi je na nepriličen način, da zanemarjam mladega, nadarjenega moža, svojega sošolca, opomnila me je naših vzajemnih filozofičnih sestavkov —

Roger. Neprilično?

Lepinet. Da — in s kratka, vidiš me tukaj, da te vabim na svojo ženitnino pojutranjem, in jutri k malej, družinskej veselici.

Leon. Mene? Zares — jaz ne vem —

Roger (prime Lepineta za roko). Hvala ti, moj ljubi! Vabilo sprejemava.

Lepinet (na stran). Mar sem njega tudi povabil? (Leon.) Tedaj se zanašam na-te.

Roger. Zanašati se smeš na naju. Velja.

Lepinet (na stran). Zdi se mi, da sem njega tudi povabil. Moreda je v priliki razumel?

Leon. Ne vem kako, Lepinet, ali veselice, dobrovoljni ljudje. Vse to nikakor ne soglasuje z mojim duhom.

Roger. Se ve da, če zmirom o tem govoriš, da se boš ustrelil. (Hoče vzeti zabožček s pištolami.) Toda ne bode nič, to smrtonosno orožje bomo konfiskovali.

Leon (mu ga hoče iztrgati). Pusti vendar, to je nekov spomin.

Roger. Memento mori? (Borita se za zabož, kateri se pa mej tem odpre, Roger potegne listič iz njega.) Ne, nasprotno.

Lepinet. Vidva govorita zmirom le v podobah.

Leon (mu iztrga listič). „Živeti in ljubiti!“ (Ko ogledujeta listič, splazi se Lavra k srednjim vratom, in se ozira, če je nij nihče zapazil.)

Roger. To je pa —

Lepinet. Neprilичno. (Leon poljubi listek; Roger se obrne, smeje se in vidi Lavro, katera se plazi skozi srednja vrata, neprestano oziraje se okolo.)

Roger (vsklikne). A!

Leon (hiti proti njemu). Kaj imaš?

Lepinet (se ozre in ugleda Antoinetto, katera se tudi plazi proč). A!

Leon (Lepinetu). Ali, kaj pa je vama?

(Lavra i Antoinetta sta ušli, vrata so zopet zaprta.)

Roger (se mu pokloni, smehlja se). Šarmantno!

Lepinet (tudi tako). Ti imaš okus.

Leon. Ali kaj pa pomenja to?

Roger. Da, sedaj se mi pa še tako nedolžnega delaj!

Lepinet. Ti mali porednež!

Leon. Ali povejta mi —

Roger. A! Ne poznam lepe neznanke!

Leon. Če eno besedo —

Lepinet. A! Ne poznamo nebomodre —

Roger. Rožnate —

Lepinet. Nebomodre.

Roger. Rožnate!

Leon. Ali za vraga, pustita to igračo z barvami. O kom govorita?

Lepinet. No, o lepej, nebomodrej tujki.

Roger. Rožnobojnej — jaz sem jo videl.

Leon. Videl? Kje?

Roger. Kakor da ne bi vedel. Licemer! Tam za naslonilom.

Lepinet. Mali grešnik, tamo za zaveso.

Roger (mu zaupije na uho). Za zaslonilom!

Lepinet (tudi tako). Za zaveso! (Julija, katera je tudi skušala ubežati, skrije se popolnem v alkovu.)

Roger (Lepinetu). Na ravnost, moj ljubi, jaz menim —

Lepinet. Jaz menim, da se nam vsem malo vrti v glavi.

Leon (je šel ven in gledal skozi vrata; vrne se). O! Zblaznol bi človek!

Roger. Ne bova te dalje mudila, kedo ve, če te ne pride obiskat — skozi ključavnico, skozi dimnik — hahaha!

Lepinet. Z bogom! Ti Masham! — Masham, saj veš — Masham v „kozarci vode“.

Roger. Saj veš, da govori v prilikah. Z bogom!

Lepinet. Jutri ob štirih, ne pozneje! Masham! Hahaha!

Roger. Ob štirih te pričakujeva.

Lepinet. Pričakujeva?

Roger. (Ga vleče sé seboj.) Da pričakujeva!

Oba. Z bogom, Masham? Pozdravi rožnobojno, nebomodro. Hahaha! (Odideta.)

Deseti prizor.

Leon (čita listič). „Živeti in ljubiti!“ O, ne vem več, kako mi je! Duh se mi meša, serce mi

urno utriplje. (Pade na stol; Julija nemirna posluša.) Je-li sanja ali je resnica? Nepoznano bitje! Ta skrivnostni stvor! (Preišče vso sobo, zaslonilo, stojalo itd.) Nij mogoče ulomiti semo; vse je bilo zaprto; (gre k oknu) tu je vrtoglavna visočina. (Gre k alkovu; Julija se splazi mej tem skozi zaveso zad za stojalo.) Nič! Nič! Ali kedo je ona? Zakaj se mi skriva, če me ljubi, kajti da, da, ljubi me, to čutim, čutim notri v globočini srca. „Živeti in in ljubiti“ jej je geslo. O, dobri bog, če je to sanja, podeli mi srečo, da sanjam, ali pak mi ne daj nikedar več vzbuditi se. (Gre v alkov in spusti zaveso na tla. Julija sluša bojazljivo, potem se hoče splaziti k vratom, ali zadene ob stojalo.)

Leon (stopi naprej). Kedo je tu? (Julija prestrašena ugasne luč — noč nastane.) Kedo je tu? Da, tam se blišči nekaj, bela obleka, o, prepričati se moram. (Julija se mu hoče za hrbtom splaziti ven, on jo prime za roko.)

Julija (vsklikne). Ah!

Leon (klečé pred njo). O, moja zaščitnica, moja dobrotnica, čemu ta skrivnost?

Julija. Oh!

Leon. O, vi ste, ki me nevidna obdajate.

Julija. Ah da!

Leon. Vašej postrežbi in skrbi mi je zahvaljevati se za svoje življenje, ko sem bil bolan in zapuščen —

Julija. Ah da!

Leon. O, saj sem vedel, — don njenega glasu, moje srce ga je izpoznalo. Ali čemu se pa skrivate, — če me ljubite, kajti saj me ljubite — nij li res?

Julija. Ali, gospod, pustite me vendar proč! — Če niste nehvaležni, ondaj —

Leon. Nehvaležen? O ne! Ne! Moje življenje bodi vam posvečeno! Živeti in ljubiti! — Ali videti vas moram, moram poznati angelja, kateri mi je pomočen stal na strani. (Hiti k mizi in prižge s klinčki luč; tisti hip pak se odpro skrivna vrata; Antoinetta in Lavra namigneta, Julija ju ugleda in zbeži, predno Leon kaj zapazi; vse izginejo.)

Leon (se ozira okolo, z vsklicem). Ah! Nič! Nič! — O bog — varuj me, da ne zblaznem! (Pade na stol.)

Zagrinjalo pade.

Drugo dejanje.

Prizorišče: Salon sè srednjimi i stranskimi vrati. Na desnej v prvej kulisi so srednja vrata, zakrita z mizo, obloženo s pisalnimi potrebščinami.

Prvi prizor.

Lavra. Antoinetta. Julija. (Vse tri so elegantno opravljene — podajo si roko.)

Antoinetta. Edinost!

Lavra. Premišljenost!

Julija. Zamolčljivost!

Vse tri. Na veke! Velja!

Antoinetta. Ah! Ko bi moj soprog to vedel —

Lavra. Ah, ko bi moj ženin zapazil —

Julija. Ah, ko bi izpoznal moj glas —

Antoinetta. Mar si govorila ž njim?

Julija. Menim, da sem rekala vedno „Da“!

Antoinetta. Nepremišljena! Mar nijsi vedela nobene druge besede?

Julija. Ne!

Antoinetta. Kedor duha igra, mora imeti pričujočnost duha —

Julija. Zama je lahko govoriti — bili sta uže ušli nevarnosti — a jaz — o, menila sem, da je prišla moja poslednja ura.

Lavra. Ali kaj pa ti je neki dejal?

Julija. Vprašal me je, če ga ljubim?

Antoinetta. In ti si rekla „Da“?

Lavra. Za boga!

Julija. Ah, vprašal bi me bil lahko, kar bi bil hotel, vselej bi mu bila rekla „Da“!

Lavra. A kaj bo sedaj? Jaz menim, da me je Roger videl; k sreči me ne pozna.

Antoinetta. Tvoj ženin je bil sicer na potovanji, odkar stanujem v Parizu, — toda ko bi me bil včeraj zagledal —

Lavra. Tedaj bomo pa vse utajile.

Vse tri. Da, tajimo vse. (Podajo si roke.)

Uže velja!

Julija. Ali kakovi so pa vajini črteži za v bodočnost? Ko bi izgubil svojo pravdo —

Antoinetta. Dobil jo bode, in to še danes! Dixi!

Julija. A naročila za vlado?

Lavra. Minister je moj boter, in uže davej sem mu pisala. — Moj ženin sicer meni, da zaradi njega, ali to se bo uže našlo.

Julija (boječe). Ali žena?

Antoinetta i Lavra. To bodi tvoja skrb!

Julija. Moja skrb. — Ali kaj morem stvoriti jaz, ubogo dekle, brez premoženja, brez nadeje —

Antoinetta i Lavra. Reci „Da“, ko včeraj!

Julija. Ah, ko bi me le zopet vprašal!

Obe. To se bode uže našlo!

Vse tri. Velja!

Drugi prizor.

Prejšnje. Lepinet. Pozneje Roger in Leon.

Lepinet. Lepa moja nevesta, prihajam nekoliko preje, da vam predstavim svojega prijatelja Leona, kojega sem povabil po želji vaše tete —

Lavra (se dela zavzeta). Moje tete?

Lepinet. Da, povedala mi je brez lepotičja ali kje pa je dobra teta —

Lavra. Važni opravki jo zadržujejo, da ne more priti precej ta hip; prosila me je naj sprejemam začasno goste za njene nenavzočnosti. Dovolite, da zavzamem precej svoje mesto, in vam predstavljam svojo prijateljico, gospo de Chamberi-jevo; (predstavlja je,) moj ženin.

Lepinet. Milostiva gospa, razradoščen sem (pogleda jo). Bes te plentaj!

Lavra. Kaj vam je?

Lepinet. Nič, nič, menil sem — zdelo se mi je — mislil sem, da sem milostivo gospo uže nekde videl —

Antoinetta. Teško da, gospod. — Vi ste potovali, jaz sem bila na kmetih.

Roger (pride z Leonom). Nadejam se, da sva točna. (Pozdravi.) Gospe!

Lepinet (na stran). Tedaj sem ga vendar le povabil. (Glasno.) Gospe, moj prijatelj Roger, moja nevesta.

Roger (jo pogleda). Da te bes!

Lepinet. Kaj ti je?

Roger. Nič, nič! (Na stran.) Ona je, nij dvoma, o ubogi Lepinet.

Lepinet (predstavlja Leona). Moj prijatelj Leon — moja nevesta.

Leon (jo pogleda). A!

Lepinet. No kaj?

Leon (trepeče). Zdi se mi, da mi je uže bila čast seznaniti se z vami — o nekem plesu v St. Cloud-u.

Lavra (uljudno). Zares, spominjam se.

Lepinet (predstavlja Antoinetto). Gospa pl. Chamberi-jeva.

Leon. Kako?

Lepinet. Uže zopet vzklic?

Leon. Poznam nekega gospoda s tem imenom. (Na stran.) Žalibog!

Lepinet (predstavlja Julijo). Cousina moje neveste — gospodična — gospodična Julija, niji li res?

Julija. Da! (Pokloni se.) Gospod —

Leon. Za boga! (Na stran.) Ta glas!

Dame (govore mej seboj).

Lepinet (za-se). Za boga! Za vraga! Ah!
in Oh! Vse to govorjenje v prilikah mi je neumljivo; ne vem — (vede oba na stran). Imam jo nebomodro.

Roger (prestrašen). Je li mogoče?

Leon. Kako?

Lepinet (skrivnostno). Gospa pl. Chamberi-jeva! (Potegne Leona za uho.) Ti porednež, ali se tako maščuješ nad svojim nasprotnikom?

Roger (potegne Leona na stran). Pusti ga v srečnej zmoti — saj ne ve, da je rožnobojna njegova nevesta, ti Don Juan! (Potegne ga za uho.)

Leon. Ali če besedico o vsem tem —

Lepinet (sune Roger-ja). Ti! Povej! dobro zna izbirati! Haha!

Roger (ga debelo pogleda). Izborno! Hahaha!

Oba (se glasno smejeta). Hahaha!

Lavra. Gospodje se mi zde jako veseli.

Lepinet. Zares — mali qui pro quo — neko nacikovanje o priliki. (Tiho obema.) Le mojej nevesti ne dajta, da bi kaj opazila; tako je stroga —

Roger. Zanašaj se na to! (Leonu.) On prosi, da ona ne bi zapazila. O, to je nebeško!

Leon. Z yama mi je obupati!

Lavra. Če morda hote gospodje podati se v sobo k biljarju, — mogle bi me, gospe meju tem nekoliko pomagati mojej teti.

Lepinet. Kakor želite! O, vaše želje so mi povelja.

Lavra (smehljaje se). Vse?

Lepinet. Vse!

Lavra (žugaje). Kedo pa mi je obljubil, da ne bode več tobaka pušil?

Lepinet (zmešan). Jaz?

Lavra. Da, včeraj.

Lepinet (v zadregi). A! Morda je Roger ali Leon (duha suknjo) mar moja suknja? Nak, nekedo drugi je bil, ne vem, morda so jej v prilikah. — (Glasno). Idita, gospoda moja!

Leon (odhajaje). Mar je bila res ena izmej njih? Ali katera? O, gotovost moram imeti. (Vsi trije odidejo.)

Tretji prizor.

Antoinetta. Lavra. Julija.

Antoinetta. Bogu bodi hvala, do so odšli.

Lavra. Bila sem, ko na žerjavici.

Julija. Jaz, ko na koprivah.

Antoinetta. Izpoznali so nas.

Lavra. A vsaki drugo.

Julija. To nam je v srečo!

Antoinetta. Kaj pa, ko bi ipak izvedeli resnico.

Julija. Ljubezen je slepa. Če Leon res ljubi svojo neznancko, zatisnil bo jedno oko.

Lavra. Ljubezen je slepa, a moj ženin je kratkoviden.

Antoinetta. Ljubezen je slepa, a moj soprog ima oko uprto le v poslaniško zbornico.

Četrty prizor.

Prejšnje. León (zadej).

Leon (na stran). A! saj so še tukaj.

Julija (tiho). Tiho! On je tu!

Antoinetta (tiho). Pozor!

Lavra (glasno). Tedaj, gospe, idimo k mojej teti! (Oberne se; zagledaje Leona.) A!

Julija (tudi tako). A!

Antoinetta (tudi tako). A!

Julija. Moj bog! kako ste nas ostrašili —

Leon. Oprostite, gospe, da vas motim — ali tako zmešan — tako ginjen —

Antoinetta. Ginjen? In zakaj?

Leon. Sam ne vem; uže za nekaj časa sem junak, ali glavna oseba neke skrivnostne dogodbe

Vse tri. O, naglo, povedite brž —

Antoinetta (smehljaje se). Junak je videti nekoliko slaboten —

Julija (skrbno). Ko bi se usedli —

Leon (na stran). Ta glas! — (Glasno.) O, gospe, ko bi vedele —

Antoinetta. Na dan z romanom!

Leon. Roman? — O ne, to je resnica — in vendar — zdite so mi tako sočutne — vam pač smem zaupati — kar mi tesni srce, o čemer bi povprašal vesvoljni svet.

Antoinetta (tovarišicama). To bi bilo lepo!

Leon. Ubog, zapuščen umeteljnik — bivam pod pokroviteljstvom — nekega angelja — neke sestre — ah! Ne upam si drugače imenovati je — katera za-me skrbi — me varuje — in to tajnostno bitje — (Lavra se obrne, da bi zatajila smeh.) Vi se smejete?

Lavra. Ne, gospod! — Ginjena sem.

Antoinetta. Začetek je jako lep!

Julija. Če se bo tako lepo končalo —

Antoinetta. Tedaj ta sestra —

Lavra. Ta angelj —

Julija. Ta vila —

Leon. Da, ta vila — to je pravi izraz — ona prestvarja mojo sobico v prizorišče svojega čarodelstva. Še včeraj je prikazala se tam. — Jaz je nijsem videl — a Roger in Lepinet sta jo na tenjko videla — ko je izginola —

Antoinetta. Skozi ključavnično luknjico?

Leon. Ne, skozi vrata. — O tem sta oba istega mnjenja. — Samo da trdi eden, da je v eterji; drugi, da je v rožnej vonjavi zavita. (Gospe se smejejo.) O, sedaj se pa prav gotovo smejete.

Lavra. No da, o tej šali!

Leon. Nij šala, to je čista, popolna resnica. Ona sto jo videla — jaz sem jo čul! — Čarovni don njenega glasu mi še sedaj doni v ušesih

— in čudno — ta glas — ta glas — (Juliji) je bil melodičen, ko vaš gospica —

Julija (prestrašena). Kako?

Lavra. Ali nijsem dejala, da je roman?

Antoinetta. Roman, ki bi utegnil ubožico kompromitirati —

Leon. Kompromitirati? Angelja?

Lavra. Ki ima svoje seje pri mladem Rafaelju?

Antoinetta. Kedo ve? Morda je bila še kakova madona in sv. Katarina zraven?

Leon (obotavlja se). Ah! gospe — to še nij vse —

Vse. Kako?

Leon. Roger in Lepinet trdita, da sta lepo vilo tukaj — tukaj našla, v tem salonu. Samo glede osebe se ne moreta zediniti; — Roger pri-seza na to — da je — (Lavri) moja lepa plesalka iz st. Cloud-a —

Lavra (s prikonom). Dovolite, gospod, vaša plesalka ne dela tako drznih korakov.

Leon. Oprostite — in Lepinet trdi —

Antoinetta. No?

Leon. Da ste vi, gospa!

Antoinetta (smeje se). Jaz? O zares, gospod Lepinet govori brez premisleka.

Leon. Ali, gospe!

Antoinetta. O, to je le domišljija.

Lavra. Domenjevanje.

Julija. Sanja.

Leon. Ali rajska sanja, osrečevalno dome-
njevanje, in misel, ki me žene do brezupa, in ki
me navdušuje. Mislite se v mojem položaji, gospe.

Antoinetta. V vašem položaji, gospod,
če neka dama, in dama je brezdvojbeno — ko bi
ta svoje dobro ime — morda srečo svojo stavila
v nevarnost, da bi varovala vas, da bi čula nad
vami, ko dober angelj, na vašem mestu, gospod,
zaprla bi jaz to skrivnost v globino svojega srca,
ne pa je raztrobila vsemu svetu, kakor nam
na primer, ki nas sedaj v prvič vidite. Dokaz,
da ste vredni svoje sreče, bila bi zamolčljivost —
(prijazno). Zdi se mi pak, da ste to pozabili.

Leon (osramočen). O, gospe, verujte mi, le
prijaznost, katero mi izkazuje, pa nadeja, da je
morebiti ena izmej vas — o, ravnal sem krivično,
motil sem se, imejte se dobro! (Hoče iti.)

Julija. Sedaj gre.

Antoinetta. Tem bolje.

Lavra. Oj škoda!

Leon (se obrne, da bi jih še enkrat videl, a v
istem trenutji pride Chamberi).

Peti prizor.

Prejšnji. Chamberi.

Chamberi. Gospe!

Antoinetta (prestrašena). Ah, moj mož!

Leon (ga pogleda). Kako? Vidim li prav?

Chamberi. Ali se ne motim, gospod Leon?

Lavra (naglo). Prijatelj mojega ženina.

Chamberi. Zares? Glej no! Ne bi se bil nadejal, da bom vas tukaj dobil.

Leon. Tudi jaz ne, gospod! Ali ona dama, katera mi je tako dobrohotna, kakor ste mi včeraj pravili, je li morda tudi tukaj?

Chamberi. Gotovo; včeraj nijsem še vedel, da bo preselila se s kmetov tu-sem.

Leon (razvnet). Ona je tukaj?

Chamberi. No da; moja soproga.

Leon (v velikej zadregi). Gospa!

Antoinetta. Moj bog! Čula sem govoriti o vašej spretnosti.

Chamberi. Da, moje dete; jaz nijsem kriv, če moje ponudbe o pogajanji —

Leon (ga ustavi). Danes ko včeraj odločno odbijam. — Kljubu temu pak sem milostivej gospej dolžan veliko hvaležnost za njeno blago sočutje, katero me je ganolo tem boljše, ker sem jej po vsem neznan. (Prikloni se, in odide.)

Šesti prizor.

Prejšnji brez Leona.

Chamberi. Ubogi mladi umetnik! Smili se mi! Živi v viših krogih, a ne ve, da tu doli izgublja svoje pravde.

Antoinetta i Lavra. Kako?

Julija (bolestno). Izgubljeno?

Chamberi. Baš sedaj sem to izvedel, in sicer v vseh instancijah. Se ve da, njemu je dobljena, kajti čast njegovega očeta je neomadeževana, 50.000 frankov je tudi dobljenih, a ti so za-me!

Julija. Tu je izgubil premoženje, tamo so mu zavrnoili podobo.

Antoinetta. Ubogi mladi mož!

Chamberi. Ubogi mladi mož je jako bogat glede sočutja.

Lavra. Kojega je vreden. O, to nij prav nič lepo od vas, kot milijonarja, kot zastopnika svoje domovine, da ste dobili po tako nepravičnem načinu.

Julija. Da, nepravičnem! Ne umejem sicer nič o tom, ali to je isto.

Chamberi. Da, gospoje, ko bi bile ve zastopale njegovo pravdo. — (Usede se.)

Lavra. O, me bi bile to urno poravnale.

Antoinetta (tiho obema). Pustita to meni — (kaže si na čelo) in tej višej pritožnej sodnji. Idita! Idita! (Obe odideta.)

Sedmi prizor.

Chamberi. Antoinetta.

Antoinetta (za-se). Le pogum!

Chamberi. Naposled bota še menili neumni goski, da je krivično, ker sem dobil pravdo.

Antoinetta (ovije mu nežno svojo roko okolo vratu. Za njegovim stolom). Da, kedo ve, moje dete! Ubogega, mladega umetnika kar tako meni nič tebi nič oropati vsega imetja. — Ti! — tako blag, tako bogat, tako ljub mož. (Položi mu roko na srce.) Ali ne čutiš tu nekaj?

Chamberi. Celó nič ne! Sicer pak sem stvoril vse; tebi za ljubo splezal sem šest nadstropij visoko, v nekov, ko noč temen kurnik, hotel sem posredovati. Mar nij vsega odbil?

Antoinetta. Ker jè šlo za čast njegovega očeta. Sedaj pa, ko gre samo za njegovo premoženje —

Chamberi. Saj je baje talentiran, kakor praviš; naslika si lahko novega, umetniki zaslužijo dandenes mnogo denarja, ko pevci pri operi.

Antoinetta. O, ne vsi, moje srčice, ne vsi! Premnogokrat mora še genij boriti se z uboštvom. Če bogati, veljavni možje, ko ti, niso pokrovitelji —

Chamberi. Kaj to koristi?

Antoinetta. Ali, ali, moje dete —

Chamberi. No da, kaj nam to donaša? Kakovo korist imamo od tega? Zato niti ne bom gotoveje izvoljen za poslanca.

Antoinetta (to živo prevzame). In baš zatorej.

Chamberi. A, ba!

Antoinetta. Baš zatorej, pravim ti.

Chamberi (skoči po konci). Jaz hočem biti poslanec, to je moja edina želja, to edino hrepenim doseči, čutim se vzmožnega zato.

Antoinetta (za-se). Za skrajno levico.

Chamberi. Ali te vražje novine.

Antoinetta. In baš zatorej; bojiš se novin, pa hočeš biti poslanec v Orleans-u? V Orleans-u, kjer si oropal mladega meščana vsega imetja?

Chamberi. Je li to moja krivda?

Antoinetta. Krivica je.

Chamberi. Krivica od pravice.

Antoinetta (fino). Čuj me, ljubi možiček! Pravda je uže dobljena, (gladi mu roke) in če je moj možiček pameten, porabil bode to.

Chamberi. Za neko špekulacijo.

Antoinetta. Se ve da, za tako, ki mu bo donašala časti in slave, ki ga bode povzdignola v oblake, v novinah namreč, ki mu bode pridobila vse glasove svojih someščanov.

Chamberi. A kako pa to?

Antoinetta. Ali nijsi dejal še včeraj, ko te je prijela jeza, da bi dal 100.000 frankov zato, da bi bil izvoljen?

Chamberi. Bu! včerajšnja jeza.

Antoinetta. Danes, moj srček, stalo bi te le polovico. Onih 50.000 frankov, ki jih boš vrnil mlademu slikarju —

Chamberi. Bedak bi bil.

Antoinetta. Pa bi samega sebe naslikal z najživejimi barvami. Ljubav do umetelnosti — velikodušnost — plemenito mišljenje — nesebičnost — pa to vse za 50.000 frankov.

Chamberi. Bu! Marsikedo bi rad dal še toliko, da ne bi smel biti plemenit.

Antoinetta. Piši gospodu Leonu ljubeznjivo, duhovito pismo, pisala je bova skupaj, in po katerej koli brezozirnosti prišel bo ta list, priča tvojega veledušnega mišljenja v kakove no-

vine — in potem v vse druge; saj veš eden časopis prepisuje od drugoga.

Chamberi. Oj, ti časopisi! Umrl bom še enkrat vsled kakovega članka.

Antoinetta. Kako sijajno bo ovrгло to vse, kar pišejo tvoji nasprotniki; da si srečelovec, ki je prišel do vsega, samo pameti nema pa srca; da so milijoni v tvojih rokah mrtev kapital.

Chamberi. Res je to, sam sem čital vse.

Antoinetta. Enostranski Kitajec.

Chamberi. Kitajec? To je razžaljenje.

Antoinetta (navdušena). Z jedno besedo bi je lahko uničil. Mesto mačje muzike napravili bi ti serenado! Tamo prihaja, dejali bi, novi poslanec, ki smo ga izvolili soglasno, dobrotnik ubožčekov, pokrovitelj umetelnosti, (s patosom, parodiraje) Kromwell Orleans-ki!

Chamberi. Prelepo! Ko bi le tako drago ne bilo! Spomnil sem se nekaj boljšega. Naročil si bom pri mladem možu krajino.

Antoinetta (smehljaje se). S krotkimi živalimi.

Chamberi (začuden). Ali sem ti jaz povedal? Kaj, oni, neprijetni mladi mož —

Antoinetta. Gospod Roger? Leonov prijatelj, novinar. O, ta je tvoj najhujši nasprotnik; baje ima uže zopet, razkačen o izidu pravde, nov,

oster članek pod peresom. Čital ga je tukaj, tu v tej dvorani; se ve da ne v pričo mene. Veš li, kaj piše v tem članku?

Chamberi. Morda o krotkih živalih?

Antoinetta. O, mnogo hujši. Pravi mej drugim, da na dan tvojega rojstva upaliki nekov umeteljni ogenj, in to da je najboljši dokaz, da nijsi iznašel strelnega prahu.

Chamberi. Je li to res?

Antoinetta (smehljaje se). Čista resnica. Tedaj pomisli: dva prijatelja na en mahljej.

Chamberi (vzdihuje). Ah! to bi bil težek udarec.

Osmi prizor.

Prejšnja. Lavra.

Lavra (priburi). Ah, Antoinetta!

Antoinetta. No, kaj je?

Lavra. Ubogi mladi slikar, jaz ne vem, zdi se mi tako čuden, ko v nesvesti — ves čas mu lijo solze iz očíj.

Chamberi (na stran). Menim, da; 50 tisoč frankov, pa ne bi se kedo jokal!

Lavra. Sedaj pa hoče kar proč.

Antoinetta (Chamberiju). Pregovoriti ga moraš!

Chamberi. Jaz? Menda ne?

Lavra. Ah ne! Moja teta prosi oba, da bi podpisala pogodbo; bilježnik je ravnokor prišel.

Antoinetta (skriva je Lavri). Ne pusti ga proč! (Glasno.) Idi, moje dete; (odhajaje Chamberiju). Umeteljni ogenj! Pif, paf, puf!

Chamberi. Počil bi od jeze! (Oba odideta na levo.)

Deveti prizor.

Lavra. Lepinet. Leon.

Lepinet. Ne, ne, jaz te ne pustim proč — (Drži ga za roko).

Leon. Pusti me, prijatelj, pusti me! Tako mi je —

Lepinet. Vse jedno, naj ti je tako ali ne — nij li res, moja golobičica? Ne pustiva ga proč.

Lavra. Oddahnite se tukaj, usedite se, gopod Leon — morebiti vročina v dvorani —

Leon (sede). O, gospa, ko bi vedeli —

Lepinet (smehljuje se). Tako čudno mu je pred očmi, — tako rudeče ko roža (smehljuje se, Leonu) — to pravim, da je rožnato!

Leon (na stran). Oj, ta dvom me bo umoril.

Lepinet (gre povsodi po sobi okolo, in trka na stene).

Lavra (zavzeta). Ali kaj pa pomenja to, gospod Lepinet?

Lepinet (smeje se). O, nebeška dogodba, lepa moja nevesta, roman à la Rodeliffe. Tu smo v gradu Ubaldo.

Lavra (prestrašena). Kaj?

Lepinet. Podzemeljski hodniki v prvem nadstropji, skrivna vrata.

Leon (pazljivo na stran). Skrivna vrata?

Lepinet. Dajte, da vam povem. Baš sem govoril s hišnim gospodarjem, in sem izrazil, da je moja največa želja, da bi nama bilo to stanovanje kmalu premajheno.

Lavra (v zadregi). Gospod —

Lepinet. Govoril sem v priliki, moja draga, zmirom le v podobah. Ko bi imela vsaj eno sobo več, dejal sem, kjer bo kričeča mladina —

Lavra (huda). Ali gospod!

Lepinet. Morem li bolje v prilikah govoriti? Ho, ho! dejal je on; če nij nič družega,

nego to, ondaj bodite brez skrbi; v sosednjeji hiši, na cesti, za oglom.

Lavra (zre molče na tla).

Leon (tresoč se, za-se). Na cesti.

Lepinet. Za oglom je prostorna podstrešna soba, v istej višini s tem prvim nadstropjem, ker stoji ta hiša na višini; do te podstrešne sobe drže neka skrivna vratica, skozi katera so za časa vladarja —

Lavra. Dosti je, gospod.

Leon (poslušaj z največo pozornostjo).

Lepinet. Naslednje pak je povest, katero vam moram le v podobah —

Lavra. In katere vas oproščam.

Lepinet. Vrata moram najti; vsa družba naj mi pomaga iskati, pridi Leon.

Lavra (živo). To zabranjujem, gospoda; (z dostojnostjo) v mojem stanovanji nij nikakih skrivnih vrat, ste me li razumeli?

Lepinet. Ah da, umejem; mlada dama, moglo bi se na skriti način —

Lavra. Skrita ali ne skrita, vrat nij bilo nikoli.

Lepinet (dopadljivo). Ali vendar bi bila utegnola — nekedaj —

Lavra (naglo). Vašo roko, gospod Lepinet!
(Oba odideta.)

Deseti prizor.

Leon. Potem Roger.

Leon (skoči po konci, ves izven sebe). O, sedaj mi je jasno, sedaj umejem vse. Ta vrata, visočina, moja podstrešna soba — (išče okolo). Ali kje, kje? In katera izmej treh? — Antoinetta, katera se tako zanima za moja dela? Lavra, ki zmerja svojega ženina, da me zanemarja. Julija, ah Julija, katere ljubi glas je očaral moje srce? Da, Julija, Julija mora biti. Ali kako se bom pričal? Zmenjene so mej soboj, ne bodo se izdale. O, sedaj, sedaj bom pa jaz nje prekanil.

Roger (pride naglo). Ah, Leon, moj prijatelj, baš sem te iskal —

Leon (hiti k njemu). O, Roger, Roger, ko bi ti vedel — (na stran). Toda ne, ta krat bom molčal.

Roger. Vse mi je znano.

Leon. O bog — da bi le nihče ne izvedel!

Roger. Saj ve ves svet, da si izgubil svojo pravdo —

Leon (osupnen). Svojo pravdo — in moj oče?

Roger. Spomin tvojega očeta je čist in neomadeževan, ali tvoje premoženje —

Leon. Ej, kaj! Premoženje! Denar! Če je človek tako srečen —

Roger. A ba!

Leon. Da, srečen! — Vedi tedaj — toda nak! Ne! (Obrne se od njega.) On ne sme nič vedeti — zadušilo me bode — vse jedno! — Oj ta radost! (Ihte se) O, moj bog!

Roger. Sedaj se joče, preje se je pa smejal — ah, ti moj bog — s pravdo vred je izgubil tudi pamet.

Enajsti prizor.

Prejšnja. Lavra. Julija.

Lavra (Juliji, v ozadji, tiho). Pravim ti, da še nij šel.

Julija (tudi tako). Ah da, še je tukaj. (Ostaneta v ozadji.)

Leon (na stran). Oni ste.

Roger (skrivaje). Ti, zavedi se, gospe —

Leon (tiho). Št! Delaj se, kakor da jih nijsi zapazil.

Roger. Ali zakaj?

Lavra (tiho Juliji). Idive zopet v dvorano.

Leon (glasno, dela se obupanega). Ne, tega ne bom preživel, Pravda je izgubljena, podobo so mi

nazaj poslali, nij več upanja, ni nadeje. O, tega ne prestanem, odpovedujem se temu življenju.

Lavra i Julija (prestrašeni). Za boga!

Roger (glasno). Ali Leon —

Leon (skrivaj). Prav tako, le prigovarjaj mi!

(Glasno.) Pa če so me prav oropali slave in sreče, še mi je ostala trdna volja pa — moje pištole.

Lavra i Julija (se nekoliko približate od obeh strani). A!

Roger (tiho). Molči vendar, gospe —

Leon (tiho). Saj vem, le prigovarjaj mi!

(Glasno.) Z bogom! Z bogom! Z bogom na veke! — Moj edini prijatelj! (Objame ga, tiho.) Glej, da mi odlaziš!

Roger. Kaj?

Julija (vsa izven sebe). Gospod Leon —

Lavra (tudi tako). Ne bove vas pustili —

Leon. A! Ve sta, gospe? (S patosom.) Z bogom! (Odide burno.)

Julija. Za božjo voljo —

Lavra. Hitite za njim —

Roger. Če le besedico o vsem tem —

(Leon se splazi tiho skozi vrata in se skrije za zaveso pri oknu.)

Lavra. No, idite vendar —

Julija. Recite mu, recite mu —

Lavra. Da nij še nič izgubljeno —

Julija. Naj živi in —

Roger. A? Živeti in — umejem —

Lavra (ga tira proč). Tu nij časa razumljevati. Za njim, brž za njim! (Oba odideta.)

Dvanajsti prizor.

Julija. Leon (za gardino).

Julija. Mogočni bog! Ko bi le ne prišel prepozno! Ah, moj bog, mraz me spreleta od strahu. (Pade na stol.)

Leon (skozi zaveso). A mene kuha vročina.

Julija. Ko bi mu bila le vzela te nesrečne pištole! (Skoči po konci.) Ali saj je še čas, predno bo prišel v drugo ulico, le urno! (Teče k srednjim vratom in jih zaklene.) Tako, in sedaj zadnji krat! (Odmakne mizo od skrivnih vratic, pritisne pero in vrata se odpro.)

Leon (priskoči, baš ko hoče Julija vstopiti skozi vrata). Julija!

Julija (izpoznavša ga, glasno vsklikne). Ah, dobri bog! (Ustoji se pred vrata, da bi je zakrila.)

Leon. Julija! Vi ste moj angelj varuh!

Julija (skoro jokaje). O bog, saj ne bom nikoli več stvorila tega!

Leon (jo prime za roko). Draga deklica, umirite se!

Julija. Ne dotaknite se me. Varali ste me!

Leon. Da bi se vam mogel zahvaljevati vse svoje življenje. Vse mi je znano.

Julija. Da, verujem vam to. Ali jaz nisem bila sama; čule smo vas zmirom tožiti skozi tenjko leseno steno, in Antoinetta je tako usmiljena, Lavra je tako blaga, in jaz —

Leon. In vi?

Julija (položi roko na srce, skoro brez sape). Ah, sama ne vem.

Leon (na kolenih). Julija! Ljubim vas.

Julija (plaha). Vse tri?

Trinajsti prizor.

Antoinetta. Lavra (z leve). Prejšnja.

Antoinetta (vstopaje, Lavri). Vse gre po sreči, in ko bi le minister —

Leon (hiti k njima). O moje dobrotne vile, vse mi je znano!

Obe. Za boga!

Leon. O, ne bojta se, večno vama bom hvalen! Zamolčljiv na veke. (Poljubi jima roki.)

Julija (skoro jokaje se). Le ne srdita se! Hudobni človek se nij niti hotel ustreliti, nego bila je le komedija.

Roger (skozi skrivna vrata). Leon — ali Leon! Kje pa si?

Gospe (vse tri, teko prestrašene na levo). O, bog! Izdane smo.

Roger. Leon! (Vstopi in zre začuden okolo.) A ba!

Leon (naglo). Nesrečnik! Ne črhni mi besedice!

Roger. Glej! Glej! Glej!
(Antoinetta je mej tem naglo zaprla vrata; Lavra je odprla v sredi; Julija pak se je gruzila na stol in si zakriva obraz.)

Lavra. Tiho! Nekedo prihaja!

Roger. Rožnata! Nebomodra. O, sedaj umejem, prekrasno! Hahaha!

Antoinetta (skrivaj, njemu). Tiho, in stvo-rite vse, kar vam bom velela!

Štirinajsti prizor.

Prejšnji. Chamberi.

Chamberi. No, kje pa tiči vsa družba; salon je prazen, ko poslaniška zbornica na pustni večer.

Antoinetta (gre proti njemu, tiho, hite k Roger-ju). Tu stoji!

Chamberi (tiho). Novinar? Smodniški zarotnik? Naj bode! (Glasno.) Gospod Leon, vi me ne poznate; bil sem vaš nasprotnik.

Leon. Istinito.

Chamberi. In kot tak sem moral braniti svoje pravice; dobil sem pravdo! O, znano mi je vse, kar so zaradi tega govorili o meni, (s podarkom) kar so o meni pisali (pogleda Roger-ja) o, vem vse! (Skrivaj in srdito Roger-ju.) Pif! Paf! Puf!

Roger (osupnen). Kaj?

Antoinetta (vzame skrivaj list papirja z mize; tiho Roger-ju). Delajte se, ko da ga umejete!

Roger (skrivaj). Če vi tako želite? (Glasno.) Da! Puf! Se ve da, puf!

Chamberi. Ali takega moža, kakor sem jaz, ne zadeva to, ta puf! In veselim se, izrazovati mlademu, nadarjenemu umetelniku svoje spoštovanje, s tem, da se odpovem v njegovo korist premoženju, katero po sodnijskem izreku meni pripada.

Leon (grede proti njemu). Kaj čujem, blagi mož? (Pogleda Antoinetto.) Oj, moja dobrotljiva vila! (Antoinetta dene prst na usta.)

Chamberi. Ne, nikakoršina vila; nego mecen, Crom —

Antoinetta (naglo). Pokrovitelj umetelnosti.

Lavra i Julija. Izborni mož!

Roger. Primate moje žarno občudovanje.

Chamberi. Žarno! O, kar se tega tiče —

Antoinetta (mu da skrivaj papir; tiho). Vzemite tole!

Roger (skrivaj). Kakor velite! (Na stran.) Ali se davajo tu zastavice?

Chamberi. Da, takov sem, a ne takov, kakor mislé in pišejo — o, naj le tiskajo tudi to, če hote.

Antoinetta (skrivaj Roger-ju). Raztrgajte list!

Chamberi. Pošljejo na — v Orleans — v vse novine — na volilce.

Antoinetta (tiho Chamberi-ju, kažoča Roger-ju). Ginjen je, glej, raztrgal je.

Roger (izpustivši koščeke na tla). Moja vednost je krparija.

Chamberi. Vse eno mi je, če se tiska moja odpoved ali pa ne; to mi je isto.

Antoinetta (sune skrivaj Rogerja). Tiskana bode.

Roger. Tiskana bode. (Na stran.) Zaradi mene naj le bo.

Petnajsti prizor.

Prejšnji. Lepinet (nagloma).

Lepinet. Nekovo pismo, golobičica moja, pismo od ministra.

Lavra (vedoželjna). A, od mojega botra.

Lepinet. Da, od našega botra. O, srce mi bije, gotovo je kakovo ženitveno darilo, kaka službica, mesto prefektovo; nijsem častiželjen, toda —

Lavra (čita). „Ljuba moja Lavra“.

Lepinet (drugim). Moja nevesta je njegova ljuba!

Lavra (čita). Da napravim o priliki bližnje zakonske zveze veselje vam in vašemu ljubemu ženinu —

Lepinet. Jaz sem tudi njegov ljubi! Mesto predstojnikovo imam uže v žepu.

Lavra. „Ustrezam s tem vašej želji, da sem priskrbel mlademu, nadarjenemu slikarju Leonu, njegovemu prijatelju, trdno in dobro službo v slikarskeji akademiji, ter mu ob jednom dovoljujem sprejem njegove podobe v razstavo.“

Lepinet. To je vse?

Lavra. Vse!

Leon. O, moj prijatelj, kako se ti bom zahvalil?

Lepinet (Leon-u). Ali jaz ministru niti besedice —

Lavra (smehljaje se). Morda v priliki?

Lepinet (nevoljen). O!

Julija. Poljubila bi ministra.

Lepinet. Jaz pa ne; prestopil bom k opoziciji. (On in Chamberi gresta v ozadje.)

Roger (sune Leona). Ti, vila, številka druga!

Leon. O, gospe, moje varuhinje! Bedim li? Ali sanjam? Kako se mi je zahvaliti vam?

Antoinetta. I no, vsaka da, kar more. Jaz sem dala doto.

Lavra. Jaz službo.

Julija. In jaz?

Leon. In vi, Julija?

Julija. I no. (Poda mu roko.) Vsaka da, kar more.

Roger. Vseh dobrih stvari je po troje! (Leonu.) Ko se boš preselil, prijatelj moj, prevzel bom jaz tvoj podstrešni Elizij. (Poda Lavri svojo karto.) Gospe — Roger, odvetnik, fabrikant veseleiger in žurnalist — šte. 24 v šestem nadstropji.

Lepinet (v ozadji). Gospodje in gospe, k mizi! (Da Lavri roko.) Moja golobica!

Chamberi (hoče podati roko Juliji). Gospodična!

Leon (stopi vmes). Dovolite, to je moja nevestica!

Lepinet i Chamberi. Kako?

Roger. Da, gospodje! Tu se godi vse po čarovnih močeh. Nevidne roke so izpeljale to igro, ah, ko bi se pač po igri oglašale.

Lepinet. Ta govori —

Vsi. V prilikah.

Zagrinjalo pade.

